

740

K34/106

P Malesela

P1-41*

740

740

~~AM/8/106~~

SEP 17 1946

K34/106

Presella Malesela

*P1-41**

MONITOR

EXERCISE BOOK
SKRYFBOEK

15

NAME
NAAM *S. Mahlatjwe*

CLASS
KLAS _____

SCHOOL
SKOOL *De Vryk P. School*

Registered No. 513/31.

"B"

40

D. 1-41

Presella Malesēla.Mosadi le Ngwanenyana.

K34/106

Ba^{be} ba axile ntlo ye botse ya masenkē,
 Leina la ngwanenyana yo e le Ngwalediala.
 Mmaxo ngwanenyana are" Re a huduxa,
 ngwanenyana a xana" are" ke tla šala mo
 ntlong yešo, are" le nē le ntlišetša boxōbē.
 Bommaxē ba dumela. Tšatši le le ngwē le
 le le ngwē, ba re xo a pea ba motlišetša
 boxōbe ba ōpēla bare" Ngwalediala-Ngwaledi
 ala ntlo tšee boswa, boswa-boswa-boswa bya
 morakene" Ngwalediala are" Mma wee-Mma
 wee nke le binē re tlwē, Mmaxē are"
 thšanthšathšahla- thšanthšathšahla. Ngwaledia
 la a bula" ba tsēna. Ke moka ba mofa boxō
 bē aja, batloxa" a thswalēla. Tšatši le lengwē
 le le lengwē ba nohlwa ba dia byalo."
 Tšatši le le ngwē Ratšimo a batlwa" a ya.
 a fihla are Ka tentswe le le xolo la peisi are"
 Ngwalediala- Ngwalediala ntlo tšeyē boswa"
 boswa-boswa-boswa bya morakene'Ngwanenya

7402

K34/106

na a sexa are^o ehaijo, nna ke a xotlwa
ke wēna Ratšimo^o Ratšimo a tloxa aya
xo leeba are^o monna leeba^o nna nka
swara byang ngwananyana ola^o Leeba la
re xo yēna, fiša matsšepē a manē.
Ratšimo a a fiša, la re^o ameešē o sekē
ware^o thšuthšū, a metša la pele are^o
thšuthšū, la bobedi lelona are^o thšuthšū,
la boraro, le lōna are^o thšuthšū, la
bonē are^o kwitya. Leeba la re^o nke o epelē^o
Ratšimo are^o kantšwe le le sēsē are^o Bomma
xē ba se ba thlwa ba etla are^o Ngwaledi
ala- Ngwalediala ntlo tšēē boswa, boswa-
boswa- boswa bya morakene^o Ngwaledia
la are^o mma wee- mma wee nkele binē
re tlwē^o Ratšimo are^o thšanthšathšahla-
thšanthšathšahla^o Ngwalediala a bula^o Ratsi
mo a mosware a tloxa naē. Bommaxē
xe ba etla ba humana a sexō, xe ba
epēla batlwa tuu^o ba bula batsēna.

ba hwetša Ngwalediala a sexō. Batloxa le
 boxōbē byola ba ya xayenabyō ba ēta ba
 lla ba kwatile. Ratšimo o la a tloxa le
 Ngwalediala a moiša xa xabō, are" o šalē
 o šila. Ngwalediala are a sa šila, ^{Kesotšoma} Nonyana e
 nngwē ya tšwēla" yare" monyana- monyana
 e re thōrwana pedi xata. Ngwalediala
 nthša a xaša fase yare" mphē sekērō"
 Ngwalediala a tšea se-kerō a efa. ya mohlo
 ba moriri wa phalleng yare" Sepela o beya
 mo o ithušang xōna, ya mo hloka wa xare
 xa hlōxō, yare" eyo beya mo o rotang xōna,
 ya mo hloba wa nnganaxatsēbe yare" ejobea
 mo o kxang morōxō xōna, ya mohloba wa
 sekxosing yare" eyo bea mo o jang
 xōna. Nonyana yela yare" Sepela o o kxa
 morōxō o motala, o tloxē o yē xae o etē
 hlakhuna. ke moka ya tloxa, Ngwalediala
 le yēna a tloxa. yare" xo yēna xe Ratšimo
 a hlakana naxo a yare" nnanka e re ke wēna.

140 4

K34/106

Ngwalediala! Ore eka re e rena bo
Ngwalediala raja merōxō e tala! Xe Ratšī
mo are" nke o thšwē re bōnē, wēna ore
mpho nkaea! Ngwalediala atloxa a ya xae
Nonyana le yōna yōna ya floxa. Kannete
a hākana le bo-Ratšimo bare" hewena—
hewena nkaere ke wēna Ngwalediala!
Ngwalediala are ekare evena bo Ngwale
diala radya merōhō etala! Bare" nke o
thšwē re bōnē! are mpho nka ea!
Boratšimo ba feta, Ngwalediala anama a
ya xae morakeng. Matšikxōpō a ya xa
bo Ratšimo ola omongwē. Ratšimo ola
wa xo ba thšephiša nama are" xo
fihla are" Ngwalediala Ngwalediala
morivi o la a o beang mola a e thu
šang wa araba ware" eyee' U boble
ša are" Ngwalediala Ngwalediala, wa
mo a rotang xōna ware" eyee' Letšimokxō
pō le la lare" phakiša, wa mo a jang xōna

ware ke yellamo, "A boelēla are" Ngwaledia
 la- Ngwalediala, wa mo a Kxang moroxō
 xōna ware" aši, ke yellamo Matsimokxōpō a le
 a re xo le la le a biditšeng are" O re tho
 meleditše maaka! re bolaya wēna, kannete
 ba bolaya letšikxōpōlela. Ke moka ba le
 apea ba lija ya ba Ngwalediala o ile
 xae o pholoxile. mpho sa masela wa
Seripa.

II Monna le Mosadi le ngwana wa mošimane

Tšatši le le ngwē mosadi a lwala are ^{kelekella} ke
 nyaka sebete sa tau. Monna are xo mosadi"
 tšatši le le ngwē le le ngwē, o re xo ^{phala} pitša o
 lokēle mafadi ka sakaneg ya setšone. Mosadi
 a dia byalo. kemoka tšatši le lengwē,
 Monna a tšea sakana e^a a tloxa,
 a leba ditaung. A fihla masehare a
 humana tau ya mokxekolo a e bolaya.
 a tšea sebete.

tše dingwe disa ilo tšoma, a apara letla
 lo la yōna, tše dingwē tšare xe di boya
 ye nyenynyana yare^{re} tau ye ke-tau mang?
 tau morithšana nkamotho. Tše dikxolo tša
 re^{re} ke tau ya boren, ke makholo a rena.
 Tšare arieng ro fula^{re} monna yola xe di
 fula a khutiša sakana yela a na anthša
 mafadi a ija ōna, are^{re} ke mo ditlare o
 a fula. Tša napa tša yo otsēla, xe di othe.
 tše monna yola a thšaba a fihla xae.
 ye nyenynyana ya šala are^{re} ke le buidi
 tše kare tau ye^{re} ke-tau mang tau mori
 thšana nka motho? Makxolo^{re} wa re^{na} o kae?
 e mmo-taile. Monna wola a fihla a
 apea sebete sela a fa mosa wa xaxē
 a ju a fōla. Tšatši le lengwē monna a
 lwala, a re^{re} ke nyaka metse a sa leng
 Sexwaxa^{re}. Mosadi a tšea motšēxa le
 Sexō ba meetse a tloxa, a fihla mo xobeng
 wa mu thōmō a ōpēla are^{re} monna waka

740

K34/106

7

o re ke mošai - ke mošai e seruwe metse a
 nang Sexwaxwa Sehlōla - e senwe metse a Na
 ng Sexwaxwa, Sexwaxwa Sare" xwa Afeta.
 Aya xo o mo ngwē a ēta a diā byalo ka
 moka xa yōna dilla a feta. A fihla xo
 o mongwē are" monna waka ore" ke mošai -
 ke moši e senwe metse a nang Sexwaxwa
 Sehlōla - e senwe metse a nang Sexwaxwa.
 Sare tuu" a boel^šša Saretuu" akxa anwa
 a tllwa a e bose a swanale swikiri xe ele
 ka metseng, a kxa anwa xa bedi a ba
 A fetša moxobe a šitwake xo emelēla.
 A dulai xa na mola. Thapama benyeba
 metse ka tšwēla, xwa tla mmulla ware"
 koko - koko, metse a rena a nwelē ke mang
 mosadi are" ke nna ngwana - ngwanaka
 keile ke a emelēla moxotšwana šalē!
 mmulla wa feta. Tšano ēta di riālo ka
 mo-ka xa tšōna. Mafelelong xwatla ēna
 monya meetse are ka lentswe le lekoto

are koko- koko metse a rena a nwele
 ke mong? mosadi are" ke nna ngwana-
 ngwanaka keile ke a emelēla moxotšwa
 na šale! Phooŋolō yela ya no boeletša
 gure koko-koko." metse a rena a nwele ke
 mang? mosadi are a e sare" ke nna' koko
 -koko metse a rena a nwele? ke nna' ya
 mo metša. Mošimane a re xo bōna ngi mma
 xē a sa boye, loutša selēpē, mphaka
 le lerumō a hloxa a hlakana le mmutla
 are" Se se llē mma ke se- se se llē mma
 ke se" mmutla ware Senna^{maja} mmaxo,
 moja mmaxo e moraxō mahlonka dina
 needi, -mahilo a tukang mellō thlo-thlo
 mmakalakala-thlo-thlo mmakalakala.
 wa feta. a no hlakana natšō a ēta a
 rialo, mafelelong a hlakana leēna maja
 mmaxē are" Se se llē mma ke se, -se
 se se llē mma ke se phooŋolō yela yare
 e sare; e senna maja maxo, a e hlabe

740

K34/106

9

Ka lerumō ya wa fase a nthša mmaxē
a mohlapiša botse a mo kxēlēlēla vneetse
a morweša ba ya xaye.

III Monna le bašimane ba ba bedi

Monna yo are ke le iša Sekolong^r are
xo bōna, mongwe le mongwē a kxēthē mo a
nya - kaxo xōna. O moxolo a ja xo sa xobē
fla, yo monyenyanya a ya xo sa xo utswa.
Xe dikolo dikhuditše ba boya, papa bō
na are xo bōna, mpošeng se le ntše le
Serutwa. Are xo yo moxolo^r mpētlélē
Setulō o bē o sepētē, a se bēlla a
bē a se pēnta. Papa xe are^r monna o
rialo. Are xo o mo nyenyanya^r o bōna
monna yola wa xo Sōka pudi, Sepela
o tšea pudi yela ka xore o tšwa Seko
long sa xo utswa. Mošimane a tloxa a
Swere mphaka, lepokisana le Sekhurumēlō.

10 740

34/106

pudi ya monna yola e be e Sepela
kxolê le yêna, mošimane yola a Sipidiša
a êta monna yola ka pele. A Sepela a
wiša lepokisana lela, monna yola a letō
pa are^e lepokisana lelebotse ere nkebe le na
le Sekhurumelō, are a e sa rialo mošimane
yola a wiša Sekhuru-melō. Monna yola a
sētōpa a nama a thatxala a êma khurumêla
are a e sa khurumêla mošimane yola a wiša
~~Setê~~ mphaka, monna yola are thšo! mphaka!
ka etōpêla a yêma a o lebêlêla. Ya ba mošima
ne yola a kroka pudu sehlang, monna yola
a se sa hōkōmêla mapokisana le mphaka.
A feta a hlomanka pudu e pele, a feta
xe a fihla xae a Sebōnepudi a re etimetše.
Yaba mošimane yola o kxokolla pudu o
eiša xae xo papaxê. A fihla a re "šeye
ke e utswitše papa. Papaxê are^e xe o tla
nkxodi Sepela o utswa yina ye e bitšwa
ng palomonwana ya moxatša kxosi ya
Lekxowa.

741)

K34/106

11

papaxo mošimane yo la a fihla a botš'a kxoši
 are" mantšeboya o bôtšê maphodisa a la lē a
 katile. Kxoši ya laēla maphodisa byalo,
 mantšeboya mošimane a tloxa a ya ntlong ya
 kxoši. Kxoši yela yare xo mosadi, ore mola
 mošimane^{yola} a tliile o tlišē pala monwana ke
 xo swarēlē. Mošimane yola a tsēna a tsēna
 ka thšebele ya ka xo dimo a fihla are
 xo mosadi yola woxoši, a tšee keng ke
 monna wa mo sadiyola are" tliša pala mo
 nwana ke xo swarēlē. Mosadi a mofo, a
 humananka ke monna waxaxē, amofa.
 Mošimane yola, a tloxa ka yona a tswa
 mola a tsenexo xōna. Ka moraxō kxoši ya
 šala e etla yare xo mosadi tliša vini
 yela ke xo swarēlē, mosadi are xo yēna
 nna^e se wēna ontšeo^eve tliša ke xo swa
 rēlē. Monna are" o file mošimane yola wa
 xo utswa, mosadi are xapē e ke re ke
 wēna. Ke moka ba botš'a maphodisa ale, ba

140
12

K34/106

re" mošimane o^{la} o e utswitš^e.
Mošimane yola a^{fi}hla a bonthš^a papax^e
are papa, palamonwona yela šeye papa.
papax^e a bitš^a batho ba naxa ye uwe
ka moka le mokxowa a ba botš^a ka
mo a e utswitš^{eng} ka xōna. Makxowa
a nthš^a dikete kete tš^a dipōntō bafa
mošimane yo uwe, le dikxomo.

Ngwanenyana oya xaxabō.

Ngwanenyana o bⁱkilwe o boxadi
o a tloxa o o bōna bo mmaxe, ana le ngwana.
xa xabō e be ele kxolē kudu, a tloxa, a
Sepela a hlakana le ntō ye ngwē.
yare a be a Swere motōxō wa ngwana
le mphaxō. yare xo yena" modiodio—
modiodio o tš^wakae! Ngwanenyana are"
modiodio ke tš^waphe - ke tš^wa bošix^a
o thibedi, ko bōna thibedi tš^waka
thibedi. Nto yela yare xo yēna ka mo
o Swering-kamo, Ngwanenyana are"

ke swere sešupa baloi thibedi, Ntō
 yela yare." O kanthšupa ka sōna nkahwa,
 Ngwanenyana are" yena thibedi, Ntō yela
 yare" kase bōnē tšatši xe le subēla!
 Ngwanenyana are" ena thibedi, ntō yela yare"
 ka se bōnē banna ba beša mafela
 Kxorong! Ngwanenyana are" ena thibedi.
 ntō yela yare" kase bōnē bo mokxadi
 tswana a mmampata boswana! Ngwane
 nyana are" ena thibedi, Ntō yela yare"
 nthšupē rakxadi, Ngwanenyana a e šupa
 ya wa fase ya hwa, ageta. Tšatši le ile
 xe lesubetše a fihla mola bommaxē ba
 be ba dula pele, a humana ba huduxile.
 A hwetša matlēma fēēla. O be ana
 le letswa, are o tla boya le dikxonye xe
 a boya. A tsēna ka ntlong yabō ya
 letlēma, e sanee dikapa. A namēla xodimo
 a be^a motōxō wa nawana fase. A rwa
 bala xodimo a swere letswa le la.

740

14

K34/106

a dia sexōlē, mantšēboa dithuru tša
 tla. A Tša feēla tšare dia rōbala,
 e nngwē yare ke a ala ya tla kxapana
 ya phophola ya khurumulla ya tōtsa
 ya kwa xo le boōse. ^{yare} A se letlwe ba
 xa mmamoxa dibyana ase le kabose,
 ya bitša tše dingwē le tšōna tšatlwa.
 Tšare dresare dija motōxō wola, ngwana
 a rota tšare pula e ana. A kxolo ya
 mokxalabyē ya iša Seatla xodimo yare
 nke retlwē! Ngwanenyana a dia sexōlē
 thuru yella ya tsengthša ka Sexoleng
 Ngwanenyana a fōla xōxa sexōle a hwathe
 tša ya hwa. Tšare robitša mma matšē
 kolwana, Mmamatsē kolwana le yēna atla
 a phophola a tsengthša ka Sexoleng ya
 hwa. Tša Tšaba tšare xo tše dingwē,
 Sethēpanana sa ngwana o tšēere, thuri
 ya ngwana o tšēere, tša nama tša

tšā tšāba yaba xō a šā. U bopula
 ngwanaxaxē a tloxa, bya le a yo nyaka mo
 ba dulang xōna byale. A feta matopa o mangwē
 a hwetšā makēkē a feēla lapa, Are" athena
 mono makēkē a feēla lapa! Makēkē a lesa xo
 feēla amoloma. a feta. Mekxaditswana e šila
 letsoko, Maxōtlō a šila! boxōbē, Are" Anthena
 mono mekxaditswana e šila matsoko Maxōtlō
 a šila maxōbē! Mekxaditswana le maxōtlō
 a lesa xo šila oyo moloma. a feta hwetšā ka
 xo xongwē dihloxo di šoxa mokxopa, Are" an
 thona mono dihloxo dišoxa mokxopa! dihloko
 tšela tšā lesa mokxopa tšayo moloma. a feta
 a humana basadi sedibeng bakxélēla a na
 ma a tseba bommaxē, bōna basemotsebē, ke
 moka are xobōna nkele nnwešeng, omongwē a
 mokxēla a mofa anwa. Bommaxē xeba rwala
 a ba latélēla kamo ba yaxo kaxōna bafihla
 ba tsēna. le yēna a tsēna. Ba rola ba hla
 dia ba fehla. Bare mola bafēhla, mosidiyola

yola a thsothsola ngwana xaxē are" ke
 Saya Kantle, bare mola pitša e kxakxatha
 bare" xonwana ola bare tliša seatlamo,
 batxa mphokolō bamothšela ka seatleng
 bare" nna arehlwe re thswenya ke bana
 ba bangwē, bana ba bana barena basexō,
 ngwana ola alla kabohlolo. Mmaxe yaba
 o šetše a boya kxakala are" mmanna le
 fišetšang ngwanaka! Bommaxē bare eke
 sa motseba ke re" kehlwake thswenya ke ba
 na ba bangwē bana ba rena ba ile le
 dinaxa! bare" lewēna eke sa xotsebengwa
 naka. batšeya ngwana ola ka lethabō
 bamohlapiša. Ba nama ba thakxatela ngwa
 nuwa bōna, xe a thile.

740

K34/106

17

Thsêngwana le bo papaxê.

Thsêngwana le bopapaxê ba be a bolawa
 t'e tlala, papaxê a yorapadinose. Xea boi
 le ba tloxa le Thsêngwana, Xe bae tseleng
 papaxê are^e ke sa yo ithuša, Thsêngwane ašala
 a ja dinosi, a betša mokxabo Kanokeng,
 pa Papaxê xe a mmotšiša are^e Keile xe
 ke thsela noka tša tšewa kenoka. Papaxê
 a mmiletša nyanthomo, a opela are^e nyantho
 monyanthomo atlojê Thsêngwana, Nyanthomo
~~no~~ yalla e Kitima a e rēma ka selēpē.
 Papaxê are^e Xe ke re monna ke ra omobyale,
 kemoka Thsêngwane are xo papaxê, wēna
 nyaka dihlahletšana nna ko tšeya mollō.
 Thsêngwana a nama a tloxa, a ya motšeng
 o mongwē a hwetša bakxekolo ba mēnō
 a mateele. are^e koko, Kettlilō tšeya mollō,
 antši a o bōna, bare, ke dithwakxa
 ngwana ngwanaka, a tloxa a ya ka
 xo xongwē ntši a o bōna bare.

Ke dithšithširi ngwana ngwanaka,
 a feta a ya ka xongwê bare,, ke diphephe
 no ngwana ngwanaka. Aya ka xo xo
 ngwê bare,, ke maphênê ngwana ngw
 anaka, a ya ka xongwê bare,, ke
 dixoko ngwana ngwanaka. Thsêngwa
 na a o tšeya ka swele a thšaba.
 n Mokxekolo a šala a bitša ba kxekolo
 ba molatêlêla, Thsêngwana are xo
 papaxê, namêla sehlare, papaxê are
 o ve ke ôlêlê melōra? Thsêngwana are
 ke re namêla sehlare. Papaxê are
 mola bakxekolo bale ba fihla a na
 mêla sehlare, Thsêngwana a thšaba.
 bakxekolo bale ba rēma sehlare ka
 mēnō. Sehlare sa ba sawa le papaxo
 Thsêngwane. Bamōja Thsêngwana a
 ntšia ba lebelêšê, a khutile. bare xo
 a axa ntlo, yare xo fêla a xotša mollō
 a apeya nama yela ya nyanthomo.

A bitša bakxekolo bale Kamoka
 a batsenthša ka ntlong, a bapa nama
 yela ka leselō a tšwela ntlē a tswa
 lēla lebatī ka mafika. A bea lexala
 xodimo xa ntlo, Mokxekolo o mongwē
 are,, Ke re arieng xae, motho o otlarebo
 laya. Banapa ba bōna dihlase di rōtha
 Ba emelēla bathulana ba bōna dihlase
 Bare,, thirile thekhetšwa rare leadu
 ma- thirile thekhetšwa rare lea duma
 ba napa ba a swa. Xosasa xe boesa
 thsengwane a bōna melōra, atloxa
 a ya xaxabō.

Monna le Mosadi babolawe

Ke Hala

Mosadi anama a tloxa a yokxa
 morōxō, a boya a apeya baija.
 Tsatsi le lengwē, are a ilokxa morōxō

ā bōna ntlo e thšwaana anapa a ya xo
yōna. a fihla are" tirile tokxa morōxō ta
bōna nto e thšwaana eyena tompororo.
Ya bulēxa atsēna a hwetša dinama,
a ditšeya a ēpēla ka ka pele ya
tšwalēlēxa. Atloxa ayaxae, diphōōfōlō
tšare xe diboya, tša hwetša dinama
disexōna, tšare na dinama tše difetša
kemang? tšare xosasa vetla bōna.
Tša tloxa tšayo tšoma, mosadi o la a
šala a etla, are" tirile to kxa
morōxō ta bōna nto e thšwaana e
y e na tomporo. Ya bulēxa atsēna, a
fexolla dinama a ditšē atloxa, xo šaša
moxolatēlaxo a tla le monna wa xaxē.
Monna are" ēpēla ke dilō tša xaxo,
mosadi are" tirile to kxa morōxa ta
bōna nto e thšwaana e ena tomporo.
Ya bulēxa batsēna ba tšeya dinama
tšela ba tlatša disaka, bare xe

bare xabara bahwets'a lebuti le tswalets'
 we, monna are xo mosadi, epela ke dilō.
 tša xaxa. mosadi are ke a epela tšase
 diexē ya ba yaba thapa. Mosadi a tsēna
 ka ntšong ya byalā, monna a namela
 moladimong mo bafexileng dinamā, A na
 mēla xōna. Mantsi boyā diphōfōlō tša boyā
 xo tsoma, tša apeya, kxōši ya tšona ya
 roma o mongwē yare eyokxa byalwa
 kemoka ya tloxa yare keakxa Sexō sa
 se tsē, elexore se šitiša ke mosadi yola
 phōfōlō yela yare Sexō Sexana xokxa byalā.
 Kxōši yare, "tliša lebōne iepalla retlwē,
 ya lebēlēla ya bō^{na} hlōxō ya motho yare
 monthšeng! bommatla ba monthiša, ba
 mmolaya ba moapeya. Bare ba e sa se
 xelēla monna yola swarā ke morotō a
 thšoxa a se tsebē xore otla rota kae. A
 nama rota tšare pula eyana, tšatšwēla
 ntlē tša pula e sane. Kxōši yare tliša

740 22

K34/106

lebōne rebōnē! yaiša Lebōnē ya bōna
motho, yare^o moxexolleng! ke yēna a fetsaxo
dinama. tšarena. Monna yolaⁱ ya bā o tšuxile
bamoxolla ba mmola. ba nōja

e Senōnwane ke ya xoswana leya Alies

esebeng ka mmalēle Thathantha

Kare tha-thantha, kare tha, ka re xatiya
na: kare kxo, kare Thšupa e tšwa
moleteng molula thaka-thaka badiyāna
bale sēlēlē mothšiešo mphellanōka lenna
ngwana kaphetla nōka, Semō^{sa}ra ke boma
ng kowa semosare ke bo Lekxōthwane
Semosare ba nwa eng kōwa semosare
~~ke~~ bathwa Pulumetse semosare nkeke e
kēlē semosare nnake a lwala semosare
o tlwa eng wešo semosare ke etlwa nōka
tšaka semosare nkekexo thōbē semosare
wanthōba nkhwa semosare wahwa o
bōnyang se mosare homma le bopapa.

740

K34/106

23

Ngwedi towē

Ngwedi towē - Ngwedi towē wēna o tšwa
 kae ke tšwa kae ke tšwa malaong oyē
 o laetšē Siilune - Siilane a tsoxēlē
 Keno Kxomo tšamahlapē Kexapile ke xapi
 šitšē ke tsērētungwa kanthša pholwana Kahlaba
 tungwa Kare kedipetsi diella tungwa dilō
 tša mešitsi e moxolo, tante bomma bailephe
 tante baile xa sehlašo tante Sehlašo phala
 borwa tante phalaborwa a malatši tante
 mma ka thopa Khunwana ka bōna ka se
 rōbōrōbō Setšwēla Selwana sa mahlwana a
 dithothwana papa o hwile ke ilemarulokō
 Kare Kella bare ngwana homola - ngwana
 homola rangwaneaxo o xōna ke rangwane a
 eng majantima - majangwathēla kadiatleng
 ophala ke rangwane rankotola ē na ke jēla naē
 moxopong a bamphe moxopeke xove.

24 740

K34/106

kowa mošē keng? ke lekobathēlē. lōna le
diang? lebalaya kxaka. kxaka leisaphe?
lafamolēbē. Molēbē haji kxaka oja Sepotoko
Sephara mohlaka seta seilalo sare kxohlo
thšaba kxohlo ke thšabene thšaba tolotsane
tolotsa madiba mabēlē aiji ija metsefela
metse a lehlaba tha-tha Serōpo Serōpo Sa
pulane pulane a monoko-monoko mophara
kxopa-kxopa dimapharakanya morokolo
tsioko wee.

Thamnapelo.

Thamnapelo thšenya dithōkōtō thšenya dipi
pilla tšuxa malahlēla kxomo. dithšabang
kamoseteng? dithšaba kxorotsi morwa mma
pela sexoko sa borwa manthšē-thšēne ase
ke se loma motho a phōxa sefē se loma
madikēla hlōxō-hlōxolōtō-hlōxō.

740

K34/106
Thakadi aSwana

26

Tna-tha thata diaswa axoswe xoswa
 seritša seritša sa katiela - katiela mohu
 manti mohumanti a bo ngweta ngweta
 o tšwa kae? ke tšwaxa phala phala
 wa humanang hlakanapitši dienwa metse
 kakxa le hlökwa katiya-tiya se tiyē
 kudu dilō tša barwa kxohlo mmalo
 malēkē-lēkē matšwa kaqase phiri
 motsēna ka sexoba ore xotsēna o
 xōxōbē o sekxopē ke lexonyana lexonyana
 le kxopē mpya - mpya e kxopē monye
 motse - monye motse a tšeyē rumō a tšeyē
 rumō le mohlware a ēke ekō a tšwaxa
 ayē a tšosē pulumetse - pulumetse e tšosē
 kwēna - kwēna e tšosē difefella difefella
 tša bannyana - bannyana le ye le noka
 lentlētē le Nong - Nong yaka ye le hlaba
 na xe etla ere tšwii. tšōrōrō ere ngwana
 mma tloxa mošeng ere o apea dihēlēhētē
 ere dilōdi pelong yaka ere mekxaditswana

26⁷⁴⁰

K34/106

esētēla masē ere dintši di gala maxōxō.

Bananyana le Matsimokxōpō

Bananyana ba motse bakile ba tloxa ba ya dihletlweng. Bana le o mongwē bare ke dišwadišwane, Batloxa bare^{re} re ya dihletlweng. Ba sepela- ba sepela ba hlakana le ba Ratšimo bare, banna barena, Matsimokxōpō le ona are basadi barena. Dišwadišwane are^{re} ditšē xasebatho ke matsimokxōpō! Bare xoyēna, e yaxae wēna ona monna lešilu towē, Dišwadišwane a xana are tenna Keya le lena.

Ba sepela- basepele ba tšela noka ba fihla, Ba humana ba Mmoxo matsimokxōpō ba lo kišitše dijō, kemoka ba fihla baja bare^{re} re fihlile boxadi byale! Arieng Kxonyeng, ba tloxa ba tšepelēla ba hōfa ba boya, mathapama bare^{re} are eng robi baxatsarena. Ke moka batloxa baya kantlong ya xo binēla, Bare mola

740

K34/106

27

O mongwē a kōpa ngwananyana ka leinō.
 Bare a aye bakxekolong a yo alafiwa,
 Bakxekolo baqihla ba mmolaēla ruri. Bamo
 a peya, xosasa bananyana bale xe baija ba
 bōna ba šeba ka nama ya motho bare. "Na
 motho o la wa xo lwala o kae? Ba re o sa
 ile badimong o tla boya. Ka moso le xōna
 ba kōpa o mongwē ka leina, ba no hlwa ba
 šeba ka bōna bare mala ba ba butšiša
 bare,, batla boya. Banohlwa ba ba kōpa
 byale bare batla boya, Mantšiboya banenyana
 batlwa bakxekolo bare;; kam^ošō re tlaja o
 mokholo wašoxō le lekāa. Banenyana bale
 bare. Dišwadišwane o boletšhe nnete are
 tloxeng xosasa e sale bošixo, kaxore batho
 bare botsoma re šale re tloxa. Dišwadišwane
 are xe ba tloxa a utswa ngwana wa matši
 mokhōpō a tloxa leena, Ngwa o o be a
 kxoke letšwe na-kana. Bare xe ba le tšele
 ng, naka ya ngwana ya lla. Yare,, fšee—

fšee mmabaille fšee - fšee keya lenaxa
 yano lla byale, Matšimokxopō a le are a
 tsoma a etlwa are" Bare,, banenyana bale
 ba thšabile a re eng ro babuša. Bananyana
 bale ba kitima - bakitima baqihla nokeng
 ye nngwē bore" Sexwaxwa khupa
 metse re fetē, Sexwa sare" Xase aka
 ke a lesēlē, bore" lesēlē khupametse
 re fetē lesēlē lare xase aka ke a
 Sexwaxwa. ba lahla pheta ba feta.
 Yaba matšimokxopō a fihla, leōna are"
 Sexwaxwa. khupa metse re fetē, Se
 xwaxwa Sano dia ka pele ba kxaola
 mesela ya bōna ba lōkēla Sakhupa
 ba feta. Ba hwetša banenyana bale
 bakhuditše. Dišwadišwone a leša ngwa
 na ota wamatšimokxopō, Yaba banenya
 na bale ba xore" ke banna barena
 ba thšuxile. Ebile xobe xošetše ba
 se ba kae, ba bangwē ba llwē.

740

K34/106

29

Matšimokxōpō ale a botšeya baxoma
 nabō. ba šadiša Dišwadišwane,
 Dišwadišwane a ya xae, a fihla a botša
 Batswadi ba bana ba uwe ka mokxo
 bana ba bōna bu llwēng. Ba ba llē
 la la ku bahomola.

Mosadi le monna le bana ba banenyana

O mongwē bare ke Mosikudi,
 O mongwē bare ke Mosibutšana.
 Tšatši le lengwē monna le mosadi bare
 ba ilohlaxola, bathlwa ba hlaxola
 le tšatši ka moka ba fotsa thšemo
 manthapama ke moka ba tloxa baya
 xae, nonyana tšetharo tša tšwēla, enng
 wē yaōpēla yarē mphere hlakana Sekō
 rōhlakana, engwē le yōna yaōpēla yarē.
 Mokxaxa a ~~la~~ lalēle tlala mokone
 a lala le tlala. Tša tloxa, Sekōrō Sa

šala se mela. Xo Sasa xe ba etla thšemo
 ng ba hwetša Sekōrō semetše thšemo
 ka, Naekaba Sekōrō se medišitše ke
 mang? Monna a re xo mosadi, mathapama
 xe oya xae o khupetše ka mabyang, xo
 re ke tlē ke bōnā nto ye e medišang
 Sekōrō se. Mathapama mosadi a dirabya
 le, monna ore a sadutše a bōna nōya
 na tšelotša tšwela, tšakotama. Tšare di
 esare mphere hlakana monna yola a
 diswara are mmomohla xōna ke le
 swere, mpotšeng! Are wēna o reng
 (yure,, nna kere mphere hlakana
 Sekōrō hlakana, a e bolaya. A re xoye
 nngwē wēna o reng, yare mokxaxa a
 latē le tlala mokone a latē le tlala,
 ya re e sare mokxaxa a e rēma. Are
 wēna o reng! Yōna yare nna ke nōnyana
 ke nya maswi ketlwa mekxolodi
 ya dino dilla-ke tlwa mekxolodi ya

740

K34/106

31

dino dilla. Monna yola a nyaka le tswa
 tswanthe are nyela kamo, ya nyela
 mangē a ja. Atloxa nayō, a e iša xae,
 are xo bana are" Thšollang merōxo, bana
 bare" re tla šeba kaeng are kere thšolla
 ng. Ba thšolla merōxo yela, ba hlatswa
 meriswi anthša nōnyana yela are,"
 nyela kamo ya nyela yatlatsša, meriswi le
 meriswana, ba nameu ba f šeba. Baga
 mosibudi, bare" eyo e beya ka sepaleng
 ae bea. xo sasa baya mašemong
 xe basa ile mošemong Mosibudi ašala
 a bitša banenyana, are" ka xeso xo
 nee nōnyana ya xo nya mafsi. Are
 a rieng kole bonthša yōna. Kemoka
 ba tloxa, a fihla a e tšeya are" nyela
 kamo ya nyela buaja. Bare ae o
 arela le tšatši, yare e sare e arela
 letšatši, ya fofa ya thšaba. Mosibu
 di le mosibutšana ya ba bathšuxile.

140
32

K34/106

batseba xore papa bōna atla a ba bētha
Mathapama xe ba boya batswadi ba
hwetša bašetše ba sotše badutše, ba
thšuxile. Batswadi bafihla ba dula ba
re^r nna nka le sa tšey^e nōnyana, ba
no le bēl^{ka}na mosibudi le mosibutšana.
mašala moraxō mosibutšana a emelē
la a ema molomong are^r Mosibudi o
ile a bitša banenyana a re^r a riehg lo
bōna nōnyana ya xonya mafsi. Kemoka
ba e beya ntlē bare^r eyo bina yana
ma ya thšaba. Ba tšeya Mosibudi
ba mokxatlantšša ba mo šila, balahla
tlaleng. Pula e kxolo yana, maupi a la
bašitšing ya iša ka nokeng, dikzwēna
tša fihla tša mpropa a šala a e botse.
Xe morathowaxē mositšana a tlile
nokeng, Mosibudi o tšwa ka nokeng
a tšeya motšēxa wa Mosibutšana
a o thše mohlaba a o tlatša. Are

xa mosibutšana, sepela o kxa thupa o tliše
 mo. Mosibutšana a nama a ye, a fš.
 Mosibudi thupa, a mmetha ka yōna a opele
 are Bammaxo mosibutšana bantšetla-
 ihšella ka Mosibutšana kalehudu Mosibu
 tšana pula tšabo rare Mosibutšana tša
 kxopa-kxopa Mosibutšana a kwēna tšabo
 rare Mosibutšana. tšampopo Mosibutšana
 tšantia motho mosibutšana. Kemoka a
 nama a ya xae, a fihla a botša bo mma
 xe baetlwa byale batloxa le mosibutšana
 xe a e ya nokeng. Kemoka Mosibudi
 a tšwa ka nokeng, are xo Mosibutšana
 e yolexa dithupa o lliše mo, Mosibutšana
 na a nama aya a boyanatšō. Yaba
 xana mouwe, bo mmaxē ba khutile.

Mosibutšana a nama a thšela mohlaba' ka
 motšexeng, a mo fa thupa tšela a mmē
 tha ka tšong. Are sa mmetha bo mma
 xē ba mokhukhuretša ba moswara.

Ba mo iša xae, a boela a ba ngwana wa
bāna, ba sesa mmētha.

Mosima le morathowaxē Mmatuuba le
kxaitšadi ya bōna senyane.

Mosima o be ana le ngwana, tšatši le le
 ngwē Mosima are a ile mašemong, atla le
 nōnyana ya xonya maḡsi. Are xo Mmatu
 uba, ware waetšeya ketla xobonthša.
 A e bea ka sešexong a tloxa, a ya maše
 mong. Mosexare Mmatuuba a šala a
 šila, are xo fēlela bitša banenyana ba
 motse wa xabō, a tšeya nōnyana yela
 are bola-bola yare nna ke nōnyana ke
 nya maḡsi e i se nye mekxeledi ya dingwē
 dinōnyana, Bahenyana bale bare nyēla
 kamo, ya nyēla yallatša meriswi le meriswi
 na. Ba ja bare xa e yo bina reja, bare ba
 e saja ya thšaba batšoxa. Mmatuuba

740

K34/106

PS

a nama a thšaba, a sepela- u Sepela
 'a fihla thabeng e Kxolo are" nna xana
 mo ke tlafeta byang? a nama a epela
 a re" Morēlē le nkxoletše xodimo ke ye
 morēlē ke lahile nong yabathu morēlē
 le, ya bo ela ka mathekō a feta.

A sepela- asepela a hwetša banenyana ba
 thile Kxonyeng, o mongwē are" o tla ba moxa
 dibā. A nama^a ya naē ka xabō, a fihla o
 mmeya ka nlong a tswalēla, are molo Kxai
 tšadiya xaxē e buile xodiša are" xosasa
 xe o ya diša o tloxēle marokxo o aparē
 Setsiba feēla, lexōna o tlē le dithupa
 tše diteēle. Mathapama mošimane a dia
 byab, a tlanatšō. Are xo Kxaitšadi ya
 xaxē are, mponthšē se o mphang sōna,
 Ngwanenyana are" a re ē ka nlong, a fihla
 a bula pele, are xo Kxaitšadi ya xaxē,
 motho wo xa o morate naa? o la are"
 ke ya morata. A nama are" apara

marokxo motho wo ke mosadi wa
 xaxo, a nama a ba moxatšaxē. Mma
 tuuba a nama a ba le ngwaana, leina
 la xaxē bare ke Hlakanapitsi. Hlakanapitsi
 xe a lla, mmaxē o a o pēla ka
 xo hloa are, Hlakanapitsi hotmola
 mmamodia ke rata ke ya xaxešo —
 modia ke rata ke ya xaxešo. Bamorē
 kēla lepai, badiēla xore a sekaya
 xae. Tsatši le lengwē Hlakanapitsi a lla
 mmaxē a no ēpēla byalo, ba mo rēkēla
 potō e kxoloya mmadisepē. Hlakanapitsi
 xe a lla mmaxē a no ēpēla ~~ke~~ byalo,
 ba mo rēkēla ntxō ya byalwa. A no
 ēpēla byalo, ba mo rēkēla mosēka
 a maoto le a matsōxo. A no ēpēla
 byalo, ba mo hlabēla kxomo ya xonōna
 ba e lōkēla ka koloing, ba mo išu
 xaxabō. Bafihla xana mola thabeng
~~ke~~ yela bare xo mmaxo Hlakanapitsi,

740

K34/106

37

wēna o fitile byang mo? A nama a
thsothsola ngwaana a opéla are"

Morélélē naxoletšē xodimo keyē morélélē
morélē ke lahlile nong ya ba tho morélélē.

Thaba yela ya nama yaya ka mathokō ba
feta. Koa xae xabo mmaxo Hlakanapitsi
Kxaitšadi ya xaxē o thlwa are" Mmatuuba

o yetla, Moxolo waxē mosima are,"
O re o bōna ngwana wa mma a ile

le naxa ware o yetla. Bare ba esa
bolēla byalo Mmatuuba, a tšwēla, ka
kōloi le ba boxadi byaxaxē. Moxolo

waxaxē mosima a thakxala a koba
ba tho bale ba xo tliša Mmatuuba, ba
tloxa bare xo fihla koa thabeng yela
ba xakanēxa, ba rōbala xana kowa
ba ba bo hwēla xōna.

38

K34/106

740

Kxoši le mosadi wayōna le ngwana wa
ngwanenyana leina la xaxwē bare ke
morongwa.

Naxa ye tabē ba dutše xoyōna
e sena meetse, Kemoka lxoši ya
pana kariki ya dimeila batloxa. Bare
xe bantši basepela ba bōna noka
e phadima. Bare xe ba batamēla
ba bōna metse ale aphšelē, Kxoši
ya bolawa ke Kxaba, Ke moka Kxoši
yare wēna monye wa meetse. nke
o tliše meetse ka tla xofa morodi
waka ke Morongwa, Metse a mama
a tlala dinoka le mexobyana, Ba
noma bakxa ba tloxa. Ba hwetšā
metse naxeng ya xabō bōna. Moro
ngwa a nama a ba le ngwaana,
ngwana o a lala a lla, bakkekolo
ba babe ba dutše le Morongwa
bare, Ngwana o o nyaka ba tswad

740

K34/106

39

ba nama bafa morongwa thupa
 tšepedi. Bare kae o bethê meetse
 kaye, o ometše. Anama a tloxa,
 a fihla a o metša, ka e ngwê, a betha.
 Metse a nama are xe a tšile xomo
 khupetša a thšaba, a ya xae. Xosasa
 le xōna a ya, a o metša ka engwê
 a betha. Metse are xe a tšilo mokhu
 petša, a thšaba. Tšir Tšatši le leng
 wê, anama a betha, a ba a o
 metše. Metse are xe a tšilo mokhu
 petša a nama a setšabê a tšena
 a sekê a thšaba. Xwa nama xwatšwa
 lesoxana le le botsey, e be e le nōxa
 e e thšatošitše motho. Lesoxana le la
 la nama la bewa kxoši. Lesoxana
 lela la lanama la a xa xōna koa
 kxauswi le noka.

74 ~~40~~ *

40
Mokxekolwana

K34/106
le Mokxalabyē.

Mokxekolwana wa xōna e be e le ngwaka.
Mokxalabyana o o be a bolawa ke dihlo
kofefe, o be a tšeere basadi ba ba
ntši. a na ma a roma mosadi wo mo
nyenyanya a fihla a bitša ngaka ya
xōna. Mokxekolo wa xōna a tšeya lepoki
sana la mollō. a fihla ke xōna a moripa
dihlokofefe, a tloxa. Mokxalabyē o la
a šala a fōola. A re xo mokxekolo o la
are" ke nyaka pudi e swana.
Mokxalabyē a dumēla. Tsatši le lengwē
mokxekolo a tloxa are" ke yo tšeya pu
yela. a tloxa, a sefela a fihla motsenj
a opēla are" patata mpontšeng iee
mpontšeng xa manyola iee
manyola a maeana iee
a nthša le kxwatha iee
la pudi e swana iee
Bathu ba ku xōna bare entšie ka

K34/106

4/*
740

xōna bare" ke ka koa pela a fihla
ka xōna, le ka tōna, bare." A lexo
fitile mokxekolo. Ke ka koa.

a nama a fihla, a hwetša mokxala
byē ka moraxō xa le bati. A mo
thšela ka dihlokoefefe tšela, tša
boēla tša mela xoyēna.

End of 740

740